

SPIS TREŚCI

artykuły

XVII i XIX wieczne inwentarze biblioteczne bernardynów, dominikanów, karmelitów i pijarów z terenów obecnej Polski Centralnej. Komunikat. Cz.2

z życia BUŁ

Kodeks Boturini - Wstęga o Peregrynacji: Indiańska księga o pochodzeniu Azteków
Misjonarz ze Śląska - O. Paul Schebesta - wystawa

nowości książkowe

XVII i XIX wieczne inwentarze biblioteczne bernardynów, dominikanów, karmelitów i pijarów z terenów obecnej Polski Centralnej. Komunikat. Cz.2.

Inwentarze biblioteczne są podstawowym źródłem do odtworzenia dawnych księgozbiorów. W niniejszym komunikacie omówiono siedemnasto - i dziewiętnastowieczne inwentarze bibliotek klasztorów bernardynów (w Łęczycy i Łowiczu), dominikanów (w Gidlach, Łęczycy, Łowiczu, Piotrkowie Trybunalskim i Sieradzu), karmelitów trzewickich (w Kłodawie), pijarów (w Wieluniu). Pierwsza część artykułu, opublikowana w "biBUŁe" w poprzednim numerze, poświęcona była inwentarzom bibliotek klasztorów bernardynów. W drugiej części zostaną omówione inwentarze dominikańskie.

Inwentarze dominikańskie

Spśród inwentarzy bibliotecznych klasztorów dominikańskich w Łęczycy, Łowiczu, Piotrkowie Trybunalskim i Sieradzu zachowały się po 2 z każdego, natomiast konwent gidelski 1 inwentarz z 1639 r. Inwentarze klasztorów łeczyckiego, łowickiego, piotrkowskiego i sieradzkiego wchodziły w skład kopiaruszy akt tychże konwentów przechowywanych obecnie w Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie, natomiast inwentarz klasztoru w Gidlach stanowi część księgi rachunkowej tegoż konwentu i znajduje się w Archiwum Diecezjalnym we Wrocławiu.

Starsze inwentarze klasztorów w Łęczycy, Łowiczu, Piotrkowie Trybunalskim i Sieradzu powstały w 1602 r. i nazywano je w Łęczycy, Łowiczu i Piotrkowie Trybunalskim *Libri Conventus*, w Sieradzu zaś *Catalogus librorum Bibliothecae Conventus Syradiensis*. Młodsze inwentarze klasztorów łeczyckiego, łowickiego i piotrkowskiego nie są datowane, ale wchodziły w skład kopiaruszy dokumentów tychże konwentów, co pozwala na przybliżeniu określić ich czas powstania na pierwszą połowę XVII w. Inwentarze młodsze sporządzone w Łęczycy nazywają się: *Officina Bibliotecae Conventus Lanciensis*, w Łowiczu *Officina Librariae*, w Piotrkowie Trybunalskim *Index librorum omnium spectantium ad conventum Petricoviensem Ordinis Praedicatorum*. Natomiast pochodzący z lat 30. XVII w. inwentarz sieradzki, zatytułowany *Libri Conventus Siraadiensis*. Inwentarz biblioteki klasztoru w Gidlach powstał w 1639 r. (20 stycznia) i zatytułowany jest *Libri Conventus Gidensis*.

Inwentarze Braci Kaznodziejów pomijają całkowicie adresy wydawnicze druków, podają najczęściej nazwisko autora (np.: *Rosarium de Bustin* - de Bustin nazwisko - *Sermones Blei*, *Conciones Ferri*, *Loci communes Cingii*, *Disputationes Belamini adversus Haereses*), w pojedynczych przypadkach imię i nazwisko bez tytułu książki (*Lektariusz*, *Dies Lustani*, *Digenis Lacerii*), a niekiedy wyłącznie skrócony tytuł - bez autora (*Responsa Moralia*, *Responsa ad casus Consensitiae*, *Sermones domi securae*, *Calvinoturismus*, *Oux Peccatorum*). Inwentarze klasztorów w Gidlach, Łęczycy, Łowiczu i Sieradzu oraz starszy spis konwentu piotrkowskiego nie posiadają numeracji przy poszczególnych pozycjach zapisu, które odróżniano zaczynając kolejne wpisy od nowego wiersza. Natomiast młodszy inwentarz klasztoru w Piotrkowie Trybunalskim posiada taką numerację. W starszych inwentarzach łeczyckich i łowickich nie zastosowano żadnego kryterium grupowania zawartości zapisów, wymieniając książki jedną po drugiej (tak też zapewne stały na półkach bibliotecznych). Natomiast w inwentarzu piotrkowskim i obu sieradzkich książki podzielono według formatów książek: *in folio*, *quarto*, *octavo*, *sedecimo* i *duodecimo*. W szeregowaniu książek w obrębie formatów panowała dowolność: dzieła tego samego autora wymieniano w kilku miejscach. W młodszych inwentarzach tych klasztorów dzieła podzielone zostały według formatu druku. W inwentarzach wszystkich klasztorów tam usytuowanych starano się umieszczać książki tego samego autora obok siebie, zbierając w jednym miejscu książki o tej samej tematyce *Bibliae* i komentarze do *Pisma Świętego*, konkordancje, *Sumy*, *Sermones* i *Contiones* oraz *Postillae* i *Homiliae*, historie, legendy o świętych, księgi Ojców Kościoła, liturgia, prace z teologii dogmatycznej, moralnej i spekulatywnej, polemiki, słowniki, dzieła z filozofii, retoryki, autorzy starożytni.

We wcześniejszym inwentarzu łowickim wyróżniono ponadto osobno *Libri seculares*, chociaż wśród nich znajdują się też pisma kościelne, a w piotrkowskim *Libri oratorum* (Stolarczyk, 2017a, s. 87-88). Niemal wszystkie inwentarze, z wyjątkiem gidelskiego, informują o rękopisach oraz o uszkodzeniach woluminów. Inwentarze różnią się znacznie liczbą zapisanych dzieł. Starszy inwentarz łeczycki wykazuje istnienie w bibliotece 42 woluminów, młodszy notuje ponad 74 woluminy - precyzyjna liczba niemożliwa jest do podania, gdyż nieznaną jest dokładna liczba dzieł, niektórych autorów. Natomiast starszy łowicki inwentarz wykazuje istnienie w bibliotece 88 woluminów, młodszy zaś notuje aż 259 woluminów. W piotrkowskim starszym inwentarzu odnotowano 85 woluminów, natomiast w młodszym inwentarzu już 143 woluminy. Sieradzki starszy inwentarz wymienia 353 woluminy, zaś młodszy 414 woluminów. Wreszcie inwentarz gidelski wymienia woluminów 197.

Trzecia, jednocześnie ostatnia część artykułu zostanie poświęcona inwentarzom karmelitańskim i pijarskim. Będzie również zawierała bibliografię do całego tekstu.

Tomasz Stolarczyk

Kodeks Boturini - Wstęga o Peregrynacji: Indiańska księga o pochodzeniu Azteków

"Kodeks Boturini - Wstęga o Peregrynacji: indiańska księga o pochodzeniu Azteków" to wysokiej jakości reprodukcja azteckiej księgi pt. "Kodeks Boturini". Jej nazwa pochodzi od nazwiska osiemnastowiecznego włoskiego historyka i arystokraty Lorenzo Boturini Benaducciego. Opowiada ona o najważniejszych wydarzeniach, jakie miały miejsce podczas wędrówki Azteków z tajemniczej krainy Aztlan do Doliny Meksyku.

Oryginalny manuskrypt o wymiarach 5,5 m x 0,20 m został spisany na papierze amate, znanym w Meksyku od czasów prekolumbijskich i złożony harmonijkę, zgodnie z tradycją przedhiszpańskich ksiąg. Reprodukcję prezentowaną na wystawie wykonano na takim samym papierze amate, zrobionym ręcznie tradycyjną metodą z kory figowca przez artystów-rzemieślników z indyjskiej miejscowości Pahuatlan - San Pabito (Puebla, Meksyk).

Wystawa jest pierwszą w Polsce ekspozycją jednego z malowanych kodeksów Mezoameryki, opatrzoną szczegółowym opisem naukowym na planszach ekspozycyjnych oraz krótkimi filmami. Umożliwia zaprezentowanie szerokiej publiczności wiedzy na temat przedhiszpańskich kultur środkowego Meksyku.

Pomysłodawcą wystawy jest JE Alejandro Negrin, Ambasador Meksyku w Polsce, który sprowadził reprodukcję "Kodeksu Boturini" do naszego kraju. Wystawa została zorganizowana przez Instytut Studiów Iberyjskich i Iberoamerykańskich Wydziału Neofilologii Uniwersytetu Warszawskiego.

W Bibliotece UL ekspozycję można było oglądać od 6 listopada 2018 r. Jej finaśz odbył się w poniedziałek 26 listopada 2018 r. o godz. 10.00. Wszystkich przybyłych na wystawę powitała dyrektor Biblioteki Dorota Bartnik. Następnie głos zabrał gość honorowy spotkania - attache ds. kultury Ambasady Meksyku, pan Irwin Salazar. Profesor dr hab. Katarzyna Mikulska z Uniwersytetu Warszawskiego opowiedziała o pracach nad wystawą. Głos zabrał również kanclerz UL, dr Rafał Majda. Finaśz zakończył wykład prof. Mikulskiej pt. "Kodeks Boturini albo Wstęga o Peregrynacji: indiańska księga o pochodzeniu Azteków", która w przystępny i niezwykle barwny sposób opowiedziała o historii Azteków oraz zawiłościach i symbolice ich kodeksu.

Oprac. Maria Walaszczyk

Misjonarz ze Śląska - O. Paul Schebesta SVD (1887-1967) - pionier badań wśród Pigmejów i Negrytów

"Misjonarz ze Śląska - O. Paul Schebesta SVD (1887-1967) - pionier badań wśród Pigmejów i Negrytów" to tytuł wystawy, zorganizowanej w ramach "Dialogów Humanistycznych", cyklicznych spotkań Wydziału Filozoficzno-Historycznego UL.

Wystawa została przygotowana przez działające w Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim Koło Naukowe Antropologii Kultury przy współpracy z Muzeum Misyjno-Etnograficznym Księży Werbitów w Pieniężnie. Opiekę naukową nad projektem sprawował ks. dr hab. Jacek Jan Pawlik, profesor Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, absolwent Sorbony - misjonarz, etnolog i afrykanista. Terenem jego badań jest Togo (Afryka Zachodnia). Ważniejsze publikacje to: *L'expérience sociale de la mort* (Fribourg 1990), *Zaradzić nieszczęściu* (Olsztyn 2006), *Tworczą codzienność mieszkańców Łomży* (Olsztyn 2018).

Twórcy wystawy, prezentując o. Paula Schebestę SVD, chcieli pokazać postać wybitnego etnologa i językoznawcy, badacza kultur afrykańskich Pigmejów i azjatyckich Negrytów, a jednocześnie misjonarza ze zgromadzenia Księży Werbitów.

Paul Schebesta wiele lat poświęcił badaniom języków tych ludów, przyczyniając się do częściowego ich zachowania.

Aby uwrażliwić europejskich czytelników na los Pigmejów, publikował prace popularnonaukowe oraz monografie naukowe przedstawiające ich kulturę. Podejmował też praktyczne działania na rzecz pomocy Pigmejom, walcząc o ich prawa na forum lokalnym i międzynarodowym. O. Paul Schebesta był lubianym przez studentów wykładowcą, ponieważ opierał przekazywaną wiedzę na własnych doświadczeniach terenu.

Spuścizna naukowa Schebesty dostępna jest w jego licznych publikacjach, zweryfikowana lub skrytykowana przez późniejsze badania. Pozostaje on wzorem człowieka terenu, który łączy pracę naukową z zaangażowaniem, rozdzielając jedno od drugiego.

Wernisaż odbył się 6 listopada 2018 r. w Bibliotece UL na I piętrze. Liczne zgromadzonych gości powitała dyrektor Biblioteki Dorota Bartnik, tworząc wystawę przedstawiła dr hab. Grażyna Karpińska, a o wystawie opowiedział autor - ks. dr hab. Jacek Jan Pawlik.

Po wernisażu ks. dr hab. Jacek Jan Pawlik wygłosił wykład: *Regionalizm a poznanie świata. Postać o. Paula Schebesty, syna Ziemi Śląskiej, niestrudzonego badacza ludów niskorosłych.*

Marzena Kowalska
fot. Bartosz Kałużny (Wydział Filozoficzno-Historyczny UL)

WYBRANE NOWOŚCI KSIĄŻKOWE

EKONOMIA red. nauk.: Eugeniusz Kwiatkowski Leszek Kucharski <i>Podstawy ekonomii : ćwiczenia i zadania</i>	EKONOMIA red. nauk.: Andrzej Gospodarowicz <i>Bankowość elektroniczna : istota i innowacje</i>	HISTORIA Wojciech Jerzy Muszyński <i>Białe legiony 1914-1918 : od Legionu Puławskiego do I Korpusu Polskiego</i>	FINANSE Bożena Kolosowska Grażyna Voss Agnieszka Huterska <i>Analiza finansowa w praktyce</i>	PRAWO Leszek Garlicki <i>Polskie prawo konstytucyjne : zarys wykładu</i>
SOCJOLOGIA red. nauk. Magdalena Lesińska Marek Okólski <i>25 wykładów o migracjach</i>	PSYCHOLOGIA Joanna Karpeta <i>Pokochoj poniedziałki : jak poradzić sobie z wypaleniem zawodowym?</i>	MARKETING Elżbieta J. Biesaga-Słomczewska Krystyna Iwińska-Knop <i>Marketing wewnętrzny we współczesnej organizacji</i>	LITERATURA Paulo Coelho <i>Hipis</i>	DYDAKTYKA Zofia Chłopek <i>Metodyka nauczania języka niemieckiego : podręcznik dla studentów germanistyki i początkujących nauczycieli</i>

LEKSYKON BUŁ - dotychczas opracowane hasła